

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudkyň JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Marie Žiškové v právní věci **žalobce: A. S.**, zastoupeného Mgr. Alexandrem Vaškevičem, advokátem se sídlem Plzeň, Františkánská 7, proti **žalovanému Ministerstvu vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, proti rozhodnutí ze dne 15. 1. 2003, č. j. OAM-8565/VL-19-P18-2001, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 9. 12. 2003, č. j. 46 Az 383/2003-26,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 15. 1. 2003, č. j. OAM-8565/VL-19-P18-2001, neudělil žalovaný žalobci azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu). Současně žalovaný rozhodl tak, že se na žalobce nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

V žalobě proti rozhodnutí žalovaného žalobce namítl, že správní orgán na podkladě shromážděných důkazů nesprávně posoudil skutkový stav věci a navrhl, aby soud rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

V doplnění žaloby ze dne 24. 2. 2003 uvedl, že podal žádost o udělení azylu proto, aby mohl v ČR pracovat, a z důvodu finančního zajištění rodiny. V písemném prohlášení žádost doplnil tím, že politická a ekonomická situace na Ukrajině je tíživá. I když žil na Ukrajině, je moldavské národnosti a pravoslavného vyznání. Ve své žádosti uváděl především problémy v ekonomické oblasti, opomněl však zdůraznit, že tyto problémy jsou dány jeho národností. Pokud by byl ukrajinské národnosti, měl by větší šanci najít si práci a dostatečně zabezpečit rodinu. Je pravdou, že pro moldavskou národnost nebyl přímo pronásledován, ale nemožnost

získání práce z tohoto důvodu měla fakticky stejný následek. Uzavřel, že v jeho případě měl být aplikován § 12 písm. b) zákona o azylu.

Krajský soud v Praze žalobu zamítl rozsudkem ze dne 9. 12. 2003. V řízení před správním orgánem neshledal krajský soud vady vytýkané žalobcem ani jiné vady, pro které by měl napadené rozhodnutí zrušit; v odůvodnění rozsudku se rovněž ztotožnil se žalovaným v posouzení důvodu, pro nějž žalovaný neudělil žalobci azyl. Ze správního spisu vyplynulo, že žalobce požádal o azyl výlučně z ekonomických důvodů v zemi původu. Správní orgán po provedeném řízení usoudil, že azyl nelze žalobci udělit, neboť žalobce nesplňuje podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, a krajský soud mu dal po přezkoumání napadeného rozhodnutí v rámci žalobních bodů svým rozsudkem za pravdu. Jako zákonné posoudil krajský soud i ostatní výroky rozhodnutí žalovaného. K žalobnímu bodu, že žalobcovy problémy byly způsobeny jeho národností, krajský soud konstatoval, že zmiňované ekonomické potíže jsou na Ukrajině problémem celospolečenským, který má své kořeny ve špatné hospodářské situaci země a nedotýká se pouze žalobce, ale postihuje ve větší či menší míře veškeré obyvatelstvo Ukrajiny.

Proti zamítavému rozsudku krajského soudu podal žalobce včas kasační stížnost založenou na důvodu uvedeném v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy na nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Žalobce uvedl, že jsou u něho dány důvody pro udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu: na Ukrajině se dostal do finančních potíží; za situace, kdy nemohl najít v domovské zemi práci a nebylo mu vypláceno ani minimum sociálních dávek a hmotného zabezpečení uchazeče o zaměstnání, nebylo možné se uživit jinak než trestnou činností nebo odchodem do exilu. Státní aparát tuto situaci neřešil, resp. ji zneužíval. Žalobce patřil do sociální skupiny nezaměstnaných, pročež byl pronásledován a stát původu tento stav toleroval. Dále upozornil na to, že podle Příručky procedur a kritérií pro přiznání postavení uprchlíka mohou být za pronásledování považovány i diskriminační či jinak postihující činy soukromých osob, pokud je státní orgány vědomě tolerují, odmítají jim čelit nebo nejsou schopny zajistit účinnou ochranu.

V uvedeném postupu domovského státu a ve své situaci žalobce shledal naplnění humanitárních důvodů ve smyslu § 14 zákona o azylu.

Dále se žalobce dovolával kasačních důvodů obsažených v § 103 odst. 1 písm. b), d) s. ř. s. Žalovaný podle něho provedl nedostatečné dokazování; nepřihlédl přitom k velmi omezeným možnostem žalobce coby žadatele o udělení azylu, jak prokázat pronásledování v zemi původu. Krajskému soudu žalobce vytkl, že nepřezkoumal dodržení procesních předpisů ze strany žalovaného, což učinit měl, byť žalobce v žalobě poukazoval na vady správního řízení jen v obecné rovině. Minimálně se měl zabývat tím, zda žalovaný ve správním řízení provedl dostatečné dokazování a zda jeho rozhodnutí bylo dostatečně odůvodněno. Ze všech uvedených důvodů žalobce navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Závěrem žalobce požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, neboť pro uplatňování svých práv u soudu potřebuje být nadále přítomen v České republice. O této žádosti Nejvyšší správní soud samostatně nerozhodoval, neboť rozhodl přímo ve věci samé.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí krajského soudu v mezích důvodů vymezených stížnostními body (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a shledal kasační stížnost nedůvodnou.

Žalobce v kasační stížnosti uvedl, že dle jeho názoru byly dány důvody k tomu, aby mu byl poskytnut azyl podle § 12 a § 14 zákona o azylu. Toto tvrzení je třeba odmítnout,

neboť ani Nejvyšší správní soud neshledal, že by žalobce v průběhu celého správního řízení uváděl cokoliv, co by nasvědčovalo tomu, že žádá o azyl z jiných, než ekonomických důvodů, že je tedy veden jiným motivem než snahou obstarat si práci v ČR a finančně tak zabezpečit sebe i rodinu. V daném případě se jednalo o žádost o azyl motivovanou pouze tím, že současný ekonomický stav Ukrajiny patrně žalobci neumožňuje, aby si opatřil prostředky na živobytí prací přímo na Ukrajině. V otázce takto motivované žádosti o azyl je ovšem nutno odkázat na dosavadní judikaturu Nejvyššího správního soudu (např. rozsudek ze dne 27. 8. 2003, sp. zn. 5 Azs 3/2003), podle níž *„obtíže žadatele o azyl stran obživy či možností seberealizace nelze bez přistoupení dalších okolností hodných zvláštního zřetele vnímat jinak, nežli jako důvody ekonomické“.* Obtíže tohoto druhu však žalobce v řízení před správním orgánem neuvedl. Jako zavádějící lze hodnotit tvrzení žalobce z kasační stížnosti, že mu není vypláceno ani minimum sociálních dávek a hmotného zabezpečení uchazeče o zaměstnání, neboť v průběhu správního řízení opakovaně (jak v návrhu na zahájení azylového řízení, tak v pohovoru k žádosti o udělení azylu) uvedl, že má na Ukrajině nárok na vojenský důchod, který také pobíral ve výši 250 hřiven.

Stěžovatel tedy od počátku správního řízení zmiňoval důvod ekonomický, spočívající v nemožnosti nalézt práci, za kterou by byla pravidelně vyplácena mzda. Proto s přihlédnutím ke konkrétní situaci, v kasační stížnosti vyjádřenou námitku pronásledování z důvodu příslušnosti k sociální skupině nezaměstnaných Nejvyšší správní soud chápe jako právní kvalifikaci této skutečnosti, nikoli jako úplně novou skutečnost ve smyslu § 109 odst. 4 s. ř. s. Jinak by tomu však bylo z hlediska přípustnosti kasační stížnosti, zvláště za situace, kdy by soud měl posuzovat důvod kasační stížnosti, nikoli tedy skutečnost, zda byl tento důvod uplatněn v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno (§ 104 odst. 4 s. ř. s.). V posuzovaném případě proto soud tuto námitku přijal a zabýval se jí.

Jak stabilně rozhoduje Nejvyšší správní soud (např. č. 364/2004 Sb. NSS), je „určitou sociální skupinou“ ve smyslu § 12 zákona o azylu skupina osob sdílející objektivně společnou charakteristiku nebo je alespoň takto společností vnímána. Tato charakteristika má často povahu vrozeného, nezměnitelného rysu nebo je jinak zásadní pro lidskou identitu, svědomí nebo výkon lidských práv dotyčných osob; riziko pronásledování však do této charakteristiky nepatří. V tomto kontextu lze skutečně hovořit o sociální skupině nezaměstnaných.

Je třeba poznamenat, že i pouhá příslušnost k určité sociální skupině může být za jistých okolností postačujícím důvodem pro udělení azylu, nemusí přitom hrozit pronásledování všem členům skupiny, skupina může být malá (rodina), ale i velmi početná (etnická skupina, ženy). Ovšem rozhodující je existence odůvodněného strachu z pronásledování směřujícího vůči žadateli o azyl, jako příslušníku určité sociální skupiny, jež podnikají úřady země, případně vychází od některých složek obyvatelstva, které nerespektují normy stanovené v zákonech dotyčné země a úřady vědomě takové jednání tolerují nebo odmítají, či nejsou schopné zajistit účinnou ochranu. V daném případě však stěžovatel neprokázal, že by pro svou příslušnost k sociální skupině nezaměstnaných byl jakkoli pronásledován a ani ze správního spisu nijak nevyplynulo, že by uvedená skupina byla na Ukrajině pronásledována ve smyslu § 12 zákona o azylu. Pronásledováním není tíživá ekonomická situace sama o sobě, přičemž právě to stěžovatel tvrdil.

Žalobce se odvolával na Příručku k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků, podle níž mohou být původci činů zakládajících pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu i soukromé osoby, nejen státní moc sama. Podstatný je totiž přístup státní moci k nezákonným činům jednotlivců, tedy to, zda státní moc takovým činům čelí, nebo zda jim jen bezmocně přihlíží. Tato argumentace je však v dané věci nepřiléhavá. Sám žalobce při pohovoru též uvedl, že je možné najít práci, za tu však často není vyplácena

mzda. Tato skutečnost však není způsobena státními orgány tolerovanou diskriminací ze strany zaměstnavatelů nebo jinými formami pronásledování ze strany státních orgánů, ale všeobecně špatnou hospodářskou situací v zemi původu. Jak správně uzavřel žalovaný i krajský soud, ekonomické potíže žalobce vyplývající ze špatné hospodářské situace v zemi původu nezakládají důvody pro udělení azylu ve smyslu § 12 zákona o azylu.

Jinou formu pronásledování stěžovatel v kasační stížnosti netvrdil a nelze ji vyčíst ani z obsahu žalovaným shromážděných důkazů.

K otázce stěžovatelem namítaného humanitárního azylu má Nejvyšší správní soud zato, že ani v tomto smyslu nejsou splněny zákonné podmínky pro jeho udělení. Obtíže stěžovatele stran obživy nelze bez přistoupení dalších okolností hodných zvláštního zřetele vnímat jinak, nežli jako důvody ekonomické, nepostačující k udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu.

Nelze tak než souhlasit s rozsudkem krajského soudu, že žalobce neuváděl žádné skutečnosti, které by svědčily o přítomnosti důvodů pro poskytnutí azylu podle § 12 zákona o azylu, či podle § 14 tohoto zákona.

Co se týče stížnostních námitek vytýkajících krajskému soudu to, že nepřezkoumal postup žalovaného ve správním řízení, Nejvyšší správní soud jim nepřisvědčil. Žalobce namítl vady řízení pouze v obecné rovině a to jednou větou, přesto však krajský soud procesní postup žalovaného přezkoumal. Tato stížnostní námitka nemá tedy žádný vztah k rozhodnutí napadenému kasační stížností. Soud má ostatně za to, že výskyt této námitky v kasační stížnosti nesvědčí o žalobcově přesvědčení, že krajský soud nepřezkoumal postup správního orgánu, nýbrž o tom, že právní zástupce žalobce opomněl při úpravě „formulářové“ kasační stížnosti vypustit dotčenou pasáž.

Nejvyšší správní soud se dále ztotožnil s krajským soudem v závěru, že správní orgán provedl dostatečné dokazování ve věci. Správní orgán vycházel v řízení především z žalobcovy žádosti o udělení azylu, doplněné ručně psaným prohlášením o důvodech žádosti, z protokolu o pohovoru provedeném v souladu s § 23 zákona o azylu a z informací o politické a ekonomické situaci a stavu dodržování lidských práv na Ukrajině, zejména pak ze Zprávy Ministerstva zahraničí USA o stavu dodržování lidských práv na Ukrajině za rok 2001, ze dne 4. 3. 2002. Z žádné z těchto písemností nevyplynulo, že by žalobce tvrdil některý z důvodů pro udělení azylu. Žalobcovo tvrzení o tom, že v zemi původu není možné najít práci, za kterou by byla vyplácena mzda, může snad svědčit o stavu ekonomiky na Ukrajině; azylové řízení však neslouží k tomu, aby správní orgán snášel důkazy o míře a povaze sociálních dopadů obecné ekonomické situace v zemích původu na žadatele o azyl - byť i přispěly k jejich odchodu ze země – nýbrž ke zjištění či vyvrácení existence důvodů pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu.

Ani námitce vytýkající žalovanému nedostatečné odůvodnění rozhodnutí nelze přisvědčit. Žalovaný po provedení důkazů písemnostmi shromážděnými v řízení uzavřel, že stěžovatel se nedovolával žádného z důvodů vedoucích k udělení azylu, a naopak jako důvod pro udělení azylu uvedl pouze ekonomické potíže v zemi původu. Žalovaný proto neudělil stěžovateli azyl, neboť jeho výpovědi nesvědčily o tom, že byl v zemi původu vystaven pronásledování za uplatňování politických práv a svobod nebo z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má (§ 12 zákona o azylu). Žalovaný se zabýval i situací na Ukrajině, jejíž nepříznivé rysy stěžovatel uvedl v průběhu správního řízení. Dále posoudil i důvody pro případné udělení azylu dle § 13 a § 14 zákona o azylu a existenci překážek vycestování dle § 91 zákona o azylu. Své důvody a svůj myšlenkový postup pak v rozhodnutí náležitě

popsal. Za takového stavu věcí pak nelze hovořit o nedostatečném odůvodnění. Ke stejnému závěru došel i krajský soud, který důvody rozhodnutí žalovaného řádně přezkoumal.

Nejvyšší správní soud tedy shledal všechny žalobcovy námitky nedůvodnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo žádné vady, k nimž musí kasační soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. ledna 2005

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu